

2 + 60

הנאום שהוציא את גולדה מאיר מכליה:

להלן נאומו של אורי אבנרי בוויכוח הגדול על הצעת גח"ל והמרכז החופשי להביע אי-אמון לממשלה, בגלל תוכן הראיון שנתנה גולדה מאיר לסגן עורך העיתון הלונדוני "טיימס":

אורי אבנרי: אילו היתה עומדת על סדר-היום הצעת אמון בממשלה, היינו נתונים במצב קשה.
כי לאיון ממשלה להביע אמון?
זו של טיימס או זו של ניוזוויק?
זו של ראש-הממשלה גולדה מאיר, או זו של חבר-הכנסת יצחק רפאל?
זו של המפד"ל דבקה בעקרונות, או זו של שבה המפד"ל דבקה בכיסאות?
זו של הראיון אתמול, או זו של הדיבור היום?
זו של הנוסח שרשם עיתונאי אחראי, מנוסה, בעל שם בינלאומי, או זו של הנוסח המתוקן במיקצת, שהובא היום עליידי ראש-הממשלה?
זו של ראש-הממשלה אשר העזו להתקרב אל השלום, או זו של ראש-הממשלה המנסה היום — אם לא להתכחש לדברים שאמרה, לפחות לטשטש אותם?

האמת של בגין: מלחמה

אבל מלאכתנו קלה היום יותר. על סדר-היום עומדת הצעת אי-אמון של סיעות גח"ל והמרכז החופשי. על כך קל לנו להצביע.

נצביע נגד.

כי מהי האלטרנטיבה המוצעת עליידי שתי סיעות הימין? הגענו לקיפאון בשיחות-השלום. הקיפאון, אם יימשך, מוכרח להביא לחדוש המלחמה. **אני מתריע על כך שאין לחבריה-הכנסת בגין אומץ-הלב לקום ולומר מעל הרוכן הזה את האמת, האמת שהוא חושב עליה, ושאינו הוא מבטא אותה בגלוי. האמת היא שדרכו מובילה לחדוש המלחמה.**

לשום אדם בכנסת אין אומץ-הלב לקום ולהציע למדינה לחדש את המלחמה, כדי להשיג את המטרות שהוא דוגל בהן. אנשי ארץ-ישראל השלמה מנסים להעמיד פנים, כאילו אפשר להשיג את מטרותיהם באיוו שהיא דרך מלבד המלחמה.

מנחם יריד (חרות): לא כדאי להתווכח איתך

אורי אבנרי: אם חבר-הכנסת בגין רוצה להתווכח, שיישב כאן ויתייחס ברצינות לויכוח שהוא יום אות.

אני חושב שיש מידה מסוימת של — איני יודע אין לקרוא לזה — בהתנהגותו של אדם היום דיון בכנסת, הקורא לכנסת לשיבה מיוחדת, ושאינו נוכח בעת הדיון שהוא עצמו יום.

שני צעדים קדימה, חצי צעד אחורה

לא יאיו מלחמה הוא קורא? למלחמה בברית-המועצות, למלחמה בלי האמריקאים. **אולם הדרך אל השלום אינה נפיגה, והדרך אל תהום המלחמה אינה התקדמות.**

חבר-הכנסת בגין שיכנע אותנו לחלוטין שיש להצביע נגד הצעת אי-אמון. חבל שראש-הממשלה כמעט הצליחה לשכנע אותנו שצריך להביע אי-אמון.

גולדה מאיר: אדבא!

אורי אבנרי: לא נעשה לך את הדבר הזה! (צחוק באולם).

על מה נדרשים אנחנו, עליידי המציעים, להצביע אי-אמון? אנו נדרשים להביע אי-אמון מפני שראש-הממשלה שירתה מפה.

והרי קראנו לממשלה, לאשכול ולממשלת גולדה מאיר, לשריטט מפת-שלום, המפה האמיתית של השלום — שהיא מפה בלי סיפוח! אנו נדרשים להביע אי-אמון מפני שראש-הממשלה קיבלה בעקיפין את עיקרי תוכנית רוג'רס.

והרי אנחנו תבענו, ואנו תובעים גם היום, להצהיר בפירוש שישראל מקבלת את תוכנית רוג'רס כבסיס לדיוני-שלום.

אם הגברת ראש-הממשלה התקרבה לנקודה הזאת (ומיד אוכיח שהתקרבה מאוד), אנחנו יכולים רק לעודד אותה.

למעשה הלכה ראש-הממשלה שני צעדים קדימה. היום היא חזרה חצי צעד אחורה. אבל ההתקדמות נשארה בעינה, והיא הקובעת לגבינו. חשוב שהציבור יבין מה נאמר במפת-השלום ששורטטה עליידי ראש-הממשלה בשיחה עם העיתון טיימס. חשוב גם שהעולם הערבי יידע זאת. (אני שואל את עצמי: איזה שרות משרתת רק"ח את עניין השלום, כאשר היא מנסה לטשטש ולצמצם את משמעות הדברים הכלולים בראיון ראש-הממשלה?)

מפת-השלום של גולדה

אני רואה חובה לעצמי, כלפי הציבור בישראל וגם כלפי העולם הי

• בגין, בניגוד לגולדה, לא טרח להישאר באולם בעת הוויכוח. הדבר היה לפני שפרצה הסערה, שבגללה נטש בגין את האולם באופן הפגנתי.

המסקנה ההגיונית היתה, כמובן, להפסיק את השיבה ולהניח להעדת-הכנסת להכריע לגבי נקודה זו: מהו הדיון כאשר יש סתירה בין חוק ובין סעיף בתקנון הכנסת. כשקם שר משפטים, יעקב מששון שפירא, להשיב לבגין, ציפו רבים שידרוש זאת. אולם שפירא שונא אותי כמעט כמו גולדה (מאז טענתי שעשה קנוניה עם שר-הפנים המנוח בשאלה "מיהו יהודי"). לכן התעלם כליל מהצעתי, למרות שחזר על עמדת העקרונות לגבי החשאיות. תחת זאת דרש לקיים הצבעה "אישית" גלויה. ההמשך ידוע. לגבינו היה המשך נוסף: למחרת היום ניגשו אלינו מיטב המשפטים שבכנסת, וכמה חברי-כנסת מרכזיים אחרים, והודו בפה מלא שצדקנו. אחד אף התוודה: "פשוט לא תפסתי את משמעות הדברים, בהתרגשות הרגע". על עמדתנו חזר גם הפרופסור למשפטים אמנון רובינשטיין, כאשר ניתח את הפרשה באמרו בהארץ.

מובן מאליי שלא ניתן יד לנסיין לרוקן מתוכנו את הסעיף המאפשר הצבעה חשאית בכל עניין שאינו הצבעת-אמון.

עוד באתו יום מסרה סיעתנו, בהודעה לעיתונות, ש"ניטול יוזמה ונדרוש את תיקון הסעיף הנדרש, במגמה לחזק את הזכות להצבעה חשאית, ולשים קץ למצב הנוכחי, המאפשר לממשלה, עליידי החבולה, למנוע הצבעה כזאת."

אורי אבנרי

הקירקט הפרלמנטרי שערכה גח"ל סביב הצעת אי-אמון שלה — הסערה-בכוסים בעניין ההצבעה החשאית — הסיתה את הדעת מן התוכן האמיתי של השיבה.

גם הוא מצא את ביטויו בפרשה שנראתה כבדיחה. אך לבדיחה זו היתה משמעות פוליטית מרחיקת-לכת.

גולדה מאיר עמדה על הבמה וכמעט התחננה שאביע לה אי-אמון. על אפה ועל חמתה הצביעה סיעתנו נגד הצעת אי-אמון. כתוצאה מכך נדחה אי-אמון ב-62 קולות — שני קולות יותר ממתצית חברי-הכנסת.

שני הקולות שלנו.

הפרשה כולה הוכיחה עד כמה צדקנו בשיקולינו, כאשר החלטנו להצביע כך. התלבטנו קשה בקשר להצבעה זו. איש לא הוציע שנוצביע יחד עם גח"ל. אך היתה הצעה שנימנע מהצבעה, כפי שעשתה רק"ח. הנימוק: המפה ששירתה גולדה בטיימס אינה מספקת, ואולי גם אינה כונה. היא עצמה ניסתה לאחזק מכן לטשטש את הדברים החיוביים שהיו בו. סיעתנו (וההעדה המרכזית של תנועתנו) החליטה, אחרי דיון ממושך, לנקוט בקו הפוך: להצביע נגד אי-אמון, ובכך לצרף את קולותינו לקולות הקואליציה בהצבעה זו.

מדוע? כדי להגיש את הנקודה העיקרית של פרשת הראיון: שגולדה מאיר התקרמה מאוד לעבר תוכנית-רוג'רס, שהסכימה לשרטט מפה, שהיא הולכת בעל-כורחה בדרך שקבענו לה.

הסכרית זאת בגאומי (ראה מיסגרת) — וראיתי שגולדה מקשיבה לי ברובו גובר והולך. נוסף על השינאה האישית שהיא רוחשת לי בגלוי, היתה לה סיבה טובה להתרגן. כי בכל אותו יבכו השתדלה לטשטש את מעשיה, להעמיד פנים כאילו לא התקדמה לעבר רוג'רס,

הישיבה בעיני זאב

שלא נכנעה לאמריקאים כפי שניבאנו לה מראש. ואילו אנחנו דאגנו לחשוף את המשמעות האמיתית של דבריה.

אמצעי-התיקשורת שמו לב יותר לתפקיד שמילאנו בחלק הפחות-חשוב של הישיבה — הויכוח על חשאיות ההצבעה.

חוש-הריח המאומן שלנו ניבא לנו עוד בראשית הויכוח שמתבשל משהו. כעבור זמן-מה גלינו מהו הדבר: דרישה של גח"ל לקיים הצבעה חשאית.

התקוממו מיד נגד הצעה זו. הכוונה היתה לתת לחברי סיעה קואליציונית — ואולי גם לשרים ולסגני-שרים — את האפשרות להביע אי-אמון לממשלה שהם עצמם כופים אותה על העם. וזאת — מבלי להסיק שום מסקנה אישית, להישאר ליד קצרת-השלל, ליהנות מכל פירות השלטון.

המוח המשפטי הפורה של אמנון זכרוני מצא מייד את נקודת-התורפה. בפתק שהעביר לי מתא-היועצים, הצביע על הסתירה שבין דרישה זו ובין חוק-המעבר, הקובע ששר נחשב למפוסט אר הצביע אי-אמון, או אם נמנע מהצבעה כזאת. הוראות דומות קיימות לגבי חברי כנסת סיעה המשתתפת בממשלה.

שיגורתי פתק ליו"ר, מרדכי ביבי, וביקשתי להעלות הצעה לסדר. כשקרא לי היו"ר לרוקן פרץ בגין בקריאות-מחאה, כי גם הוא ביקש (אחרי) להשמיע הצעה לסדר.

במילים קצרות, הוכחתי שבלתי-מוסרית הצבעה חשאית על הצעת אי-אמון הוא בלתי-חוקי, ונוסף על היותה בלתי-מוסרית ובלתי-מוסרית, היטתה את הסעיפים היבשים של החוק, המוכיחים שהדבר הוא בלתי-חוקי בעליל.

או קרה משהו מאוד: היו"ר, ביבי, טען כי הסעיפים שהסתמכתי עליהם בוטלו מומן. היתה זאת טענה חסרת-תועלת, שאין להסבירה אלא בהתרגשותו של היו"ר, שאיבד את השליטה על הישיבה. המשך הדברים, לפי הפרוטוקול:

אורי אבנרי: לכן, אדוני היושב-ראש, דעתי היא שהצעה זו היא בלתי-חוקית, נוסף על היותה בלתי-מוסרית, מכיוון שמטרתה היא לתת לחברי סיעות ממשלתיות אפשרות להצביע בחשאי נגד הממשלה של עצמם.

היו"ר מ. ביבי: חבר-הכנסת בגין.

מנחם בגין: אדוני היושב-ראש, רציתי לומר ראשית לחבר-הכנסת אבנרי: עם כל הכבוד, אתה זמן קצר מאוד בכנסת, ומוטב לך בתקנון הם קלושים מאוד.

יעקב חזן: אבל הוא צודק במאה-אחוז.

מנחם בגין: מי אומר זאת? חבר-הכנסת חזן? חבר-הכנסת חזן, אתה יושב זמן רב בכנסת.

יעקב חזן: ההצעה לתת לחבר-הממשלה להצביע נגד הממשלה היא —

קריאה: אתם חוששים מהצבעה גלויה?

קריאות: — — — (לא נקלטו).

מנחם בגין: לא תוכלו למנוע ממני את מה שאני רוצה לומר. אני מחבב קריאות ביניים, אבל אני אומר את מה שאני רוצה לומר, זאת זכותי. חוק-המעבר אין לו כל קשר עם ההוראה הזאת. זוהי הוראת-תקנון מוחלטת!